

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Єфіменка Владислава Олександровича на тему «Правові основи державного зовнішнього фінансового контролю», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24.11.2022 року) та уточненою вченою радою Державного податкового університету (протокол №6 від 30.10.2024 року)

ВИТЯГ

**з протоколу фахового семінару кафедр Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету
№ 27 від 11 червня 2026 року**

Присутні:

головуюча на семінарі – гарант освітньо-наукової програми 081 «Право», д-р юрид. наук, доцент Бодунова О.М.;

директор Навчально-наукового інституту права, д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України Топчій В.В.; заступник директора з наукової роботи, канд. юрид. наук, доцент Лаговська Н.В.; *кафедра фінансового та податкового права*: завідувач кафедри фінансового та податкового права, канд. юрид. наук, професор Глух М.В., науковий керівник аспіранта; професор кафедри, д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України Білоус В.Т.; професор кафедри, д-р наук з державного управління, канд. юрид. наук, професор Долгий О.А.; професор кафедри, д-р юрид. наук, професор Касьяненко Л.М.; професор кафедри, д-р юрид. наук, професор Мацелик Т.О.; професор кафедри, д-р юрид. наук, професор Никитченко Н.В.; професор кафедри, д-р юрид. наук, професор Новицька Н.Б.; професор кафедри, д-р юрид. наук, доцент Чайка В.В.; доцент кафедри, канд. юрид. наук, доцент Гарбінська-Руденко А.В.; доцент кафедри, канд. юрид. наук, доцент Мельник О.П.; завідувач кафедри теорії та історії держави і права, канд. юрид. наук Бак В.І.; завідувач кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу, канд. юрид. наук, доцент Чернецька О.В.; завідувач кафедри цивільного права та процесу, канд. юрид. наук, професор Білянська Н.В.; завідувач кафедри кримінального права та процесу, д-р юрид. наук, доцент Максименцев М.Г.; завідувач кафедри правничої лінгвістики, д-р юрид. наук, професор Миколаєць В.А.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта денної форми навчання Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету Єфіменка Владислава Олександровича на тему «Правові основи державного зовнішнього фінансового контролю», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24.11.2022 року). Тема уточнена Вченою радою Державного податкового університету (№ 6 від 30.10.2024 року).

Слухали:

Доповідь здобувача Єфіменка Владислава Олександровича на тему «Правові основи державного зовнішнього фінансового контролю».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, висвітлив стан її наукової розробленості, визначив зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, сформулював мету та завдання дослідження, окреслив його об'єкт і предмет, охарактеризував використані методи наукового пізнання, розкрив основні положення наукової новизни, практичне значення одержаних результатів, навів відомості про апробацію результатів дослідження та кількість наукових публікацій.

Зокрема, автор наголосив, що в умовах сучасної трансформації системи публічного управління України особливого значення набуває ефективне функціонування системи державного зовнішнього фінансового контролю. Високий рівень законності та фінансової дисципліни під час формування, розподілу та використання публічних фінансових ресурсів є необхідною умовою функціонування правової держави та забезпечення довіри суспільства до органів публічної влади.

Доповідач зазначив, що система державного зовнішнього фінансового контролю є одним із ключових механізмів забезпечення прозорості використання бюджетних коштів, запобігання фінансовим правопорушенням, нецільовому використанню державних ресурсів та корупційним проявам. Особливе місце у цій системі належить Рахунковій палаті України як органу, уповноваженому здійснювати контроль від імені Верховної Ради України за надходженням та використанням коштів державного бюджету.

Разом із тим здобувач звернув увагу на наявність низки проблем у сфері правового регулювання державного зовнішнього фінансового контролю, серед яких: недостатня визначеність правового статусу Рахункової палати, відсутність комплексного законодавчого підходу до розмежування зовнішнього та внутрішнього фінансового контролю, дублювання повноважень окремих контрольних органів, а також недостатня імплементація міжнародних стандартів INTOSAI та EUROSAI у національне законодавство.

Автор підкреслив, що попри наявність значної кількості наукових праць з проблем фінансового контролю, питання правових основ державного зовнішнього фінансового контролю, компетенції Рахункової палати, форм і методів здійснення контрольної діяльності, а також напрямів удосконалення організаційно-правових умов функціонування системи зовнішнього фінансового контролю залишаються недостатньо дослідженими та потребують комплексного наукового аналізу.

Єфіменко В.О. окремо зупинився на меті, завданнях, об'єкті та предметі дослідження, а також акцентував увагу на основних результатах роботи, що становлять її наукову новизну.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним науковим дослідженням правових основ державного зовнішнього фінансового контролю, виконаним на основі правової доктрини, критичного аналізу чинного законодавства України та міжнародних стандартів діяльності вищих органів фінансового контролю. У роботі запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо визначення теоретико-правових засад державного зовнішнього фінансового контролю та обґрунтування напрямів удосконалення правового регулювання діяльності органів зовнішнього фінансового контролю в Україні.

Уперше запропоновано авторське визначення поняття «державний зовнішній фінансовий контроль» як цілеспрямованої публічної діяльності незалежного органу фінансового контролю, створеного законодавчим органом, що спрямована на гарантування законності, дотримання фінансової дисципліни, раціональності під час мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів держави через проведення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів; обґрунтовано систему принципів державного зовнішнього фінансового контролю, до якої віднесено принципи законності, об'єктивності, незалежності, гласності та публічності, а також принцип відповідальності суб'єктів контрольної діяльності; запропоновано авторський підхід до визначення поняття компетенції Рахункової палати як сукупності законодавчо закріплених повноважень, прав та обов'язків щодо організації, здійснення та моніторингу фінансово-бюджетної діяльності; обґрунтовано наукову позицію щодо функцій Рахункової палати як ключових напрямів діяльності вищого органу зовнішнього фінансового контролю, спрямованих на забезпечення ефективного контролю за використанням публічних фінансових ресурсів; встановлено доцільність внесення змін до статті 98 Конституції України шляхом закріплення статусу Рахункової палати як вищого незалежного органу публічного зовнішнього фінансового контролю; запропоновано комплексну систему напрямів удосконалення організаційно-правових умов здійснення державного зовнішнього фінансового контролю в Україні.

У роботі удосконалено наукові підходи до визначення поняття та змісту державного зовнішнього фінансового контролю; підходи до розуміння співвідношення категорій «фінансовий контроль» та «державний зовнішній фінансовий контроль»; положення щодо правового статусу Рахункової палати України у системі публічного фінансового контролю; наукові підходи до

визначення форм та методів здійснення державного зовнішнього фінансового контролю; положення щодо організаційно-правового механізму взаємодії органів фінансового контролю.

Дістало подальшого розвитку: наукові положення щодо історичних передумов виникнення та розвитку фінансового контролю; – теоретичні підходи до визначення місця державного зовнішнього фінансового контролю у системі публічного фінансового контролю; наукові положення щодо імплементації міжнародних стандартів INTOSAI та EUROSAI у національне законодавство України; наукові підходи до вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності Рахункової палати; пропозиції щодо підвищення ефективності функціонування системи державного зовнішнього фінансового контролю в умовах європейської інтеграції України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані: у науково-дослідній сфері – для подальшого розвитку теоретико-правових засад державного фінансового контролю; у правотворчій діяльності – при вдосконаленні положень Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України «Про Рахункову палату» та інших нормативно-правових актів; у правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності роботи органів державного фінансового контролю; в освітньому процесі – під час викладання дисциплін «Фінансове право», «Бюджетне право», «Правові основи фінансового контролю», а також при підготовці навчально-методичних матеріалів.

По завершенню доповіді аспіранту присутніми були поставлені такі **запитання:**

Топчій В.В. Які саме ознаки дозволяють відмежувати державний зовнішній фінансовий контроль від внутрішнього фінансового контролю.

Відповідь: Дякую за запитання. Основними критеріями розмежування є суб'єкт здійснення контрольної діяльності, характер повноважень, об'єкти контролю, порядок реалізації контрольних заходів та правові наслідки прийнятих рішень. Зовнішній фінансовий контроль здійснюється незалежним від об'єкта контролю органом, тоді як внутрішній контроль проводиться в межах відповідної системи органів управління.

Білоус В.Т. поставив запитання щодо доцільності надання Рахунковій палаті статусу вищого органу публічного фінансового контролю.

Відповідь: Дякую за запитання. Пропозиція обумовлена необхідністю забезпечення цілісності системи фінансового контролю, усунення дублювання повноважень та посилення координації діяльності контрольних органів.

Чайка В.В. Які міжнародні стандарти найбільшою мірою вплинули на результати проведеного дослідження.

Відповідь: Дякую за запитання. Основою дослідження стали стандарти INTOSAI та EUROSAI, які визначають принципи незалежності, об'єктивності, професійності та підзвітності вищих органів фінансового контролю.

Никитченко Н.В. поставила запитання щодо запропонованих змін до статті 98 Конституції України.

Відповідь: Запропоновані зміни спрямовані на конституційне закріплення сучасного статусу Рахункової палати як вищого незалежного органу зовнішнього фінансового контролю та розширення меж її контрольної компетенції.

На всі поставлені запитання здобувач надав повні та аргументовані відповіді.

Головуюча: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається **науковому керівнику, канд. юрид. наук, професору, завідувачці кафедри Глух М.В.** Вона зазначила, що Єфіменко Владислав Олександрович протягом усього періоду навчання в аспірантурі зарекомендував себе як сумлінний, відповідальний та наполегливий дослідник, який демонструє високий рівень наукової культури, здатність до самостійного наукового пошуку та критичного осмислення сучасних проблем фінансового права.

Під час роботи над дисертацією здобувач опрацював значний масив наукової літератури, нормативно-правових актів України та зарубіжних держав, міжнародних стандартів діяльності вищих органів фінансового контролю, а також практику діяльності Рахункової палати України. Особливу увагу автор приділив дослідженню правової природи державного зовнішнього фінансового контролю, визначенню місця Рахункової палати у системі публічного фінансового контролю та розробленню пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання відповідної сфери суспільних відносин.

Науковий керівник відзначила, що всі завдання, передбачені індивідуальним планом наукової роботи, здобувачем виконані своєчасно та у повному обсязі. Результати дослідження пройшли належну апробацію на науково-практичних конференціях, а основні положення дисертації відображені у наукових публікаціях.

Особливої уваги заслуговують запропоновані автором підходи до визначення поняття державного зовнішнього фінансового контролю, обґрунтування системи його принципів, дослідження компетенції та функцій Рахункової палати України, а також сформульовані пропозиції щодо удосконалення конституційно-правового статусу цього органу.

На думку наукового керівника, дисертація є самостійною завершеною науковою працею, виконаною на належному теоретичному та методологічному

рівні. Робота містить нові науково обґрунтовані положення, які мають істотне значення для розвитку науки фінансового права та вдосконалення законодавства України.

Глух М.В. вважає, що дисертація Єфіменка Владислава Олександровича на тему «Правові основи державного зовнішнього фінансового контролю» відповідає вимогам, встановленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Головуюча: Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається рецензентам:

Канд. юрид. наук, доценту Мельник Олені Петрівні, яка зазначила, що дисертаційне дослідження Єфіменка В.О. присвячене актуальній проблематиці сучасної науки фінансового права, яка має важливе значення як для теорії права, так і для практики функціонування системи державного фінансового контролю. У дисертації комплексно досліджено правові основи державного зовнішнього фінансового контролю, проведено ґрунтовний аналіз наукових підходів до визначення змісту фінансового контролю, розкрито історичні передумови його виникнення та розвитку, визначено місце Рахункової палати України у системі публічного фінансового контролю. До беззаперечних переваг роботи рецензент відніс належний рівень опрацювання нормативно-правової бази, використання міжнародних стандартів діяльності вищих органів фінансового контролю, а також прагнення автора сформулювати конкретні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства. Науковий інтерес викликають положення дисертації щодо визначення поняття державного зовнішнього фінансового контролю, характеристики його принципів, аналізу функцій Рахункової палати та пропозицій щодо розширення її інституційних можливостей. Позитивно оцінюючи дисертацію загалом, рецензент висловив окремі зауваження та побажання дискусійного характеру:

У роботі доцільно було б більш детально розкрити співвідношення категорій «публічний фінансовий контроль», «державний фінансовий контроль» та «державний зовнішній фінансовий контроль».

Потребували б додаткової аргументації окремі положення щодо надання Рахунковій палаті каральних повноважень, оскільки такі зміни можуть вплинути на існуючу систему розподілу компетенції між органами державної влади.

Автору варто було б ширше використати практику держав – членів Європейського Союзу щодо забезпечення реалізації рішень вищих органів фінансового контролю.

Водночас наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації та мають переважно рекомендаційний характер. На підставі

проведеного аналізу рецензент дійшов висновку, що дисертація Єфіменка Владислава Олександровича є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає встановленим вимогам, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Канд. юрид. наук, доценту Гарбінській-Руденко Альоні Валеріївні, яка відзначила актуальність обраної теми дослідження, її своєчасність та важливість для подальшого розвитку науки фінансового права в умовах європейської інтеграції України.

Рецензент звернула увагу на те, що автором проведено комплексне дослідження теоретичних та практичних аспектів державного зовнішнього фінансового контролю, здійснено аналіз національного законодавства, міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду функціонування органів зовнішнього фінансового контролю. Серед найбільш вагомих результатів дисертаційного дослідження рецензент виділила: авторське визначення поняття державного зовнішнього фінансового контролю; дослідження правової природи та принципів здійснення зовнішнього фінансового контролю; обґрунтування місця Рахункової палати у системі публічного фінансового контролю; розроблення пропозицій щодо удосконалення правового регулювання діяльності Рахункової палати;— формулювання рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-правових умов здійснення державного зовнішнього фінансового контролю в Україні.

Разом із тим рецензент висловила окремі *побажання* щодо подальшого розвитку дослідження:

У роботі можна було б приділити більше уваги питанням цифровізації контрольної діяльності та використання сучасних інформаційних технологій під час проведення зовнішнього фінансового контролю.

Певні положення щодо класифікації методів державного зовнішнього фінансового контролю могли б бути додатково систематизовані.

Перспективним напрямом подальших наукових пошуків є дослідження особливостей здійснення зовнішнього фінансового контролю в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України.

Водночас зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної наукової цінності дисертації. Рецензент дійшла висновку, що дисертація Єфіменка Владислава Олександровича відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктораа філософії, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Д-р юрид. наук, професор Мацелик Т.О., яка зазначила, що дисертаційне дослідження Єфіменка В.О. виконане на актуальну тему, що безпосередньо пов'язана з реформуванням системи публічного фінансового контролю та забезпеченням ефективного використання бюджетних ресурсів держави. В умовах європейської інтеграції України питання вдосконалення діяльності органів зовнішнього фінансового контролю набувають особливого значення. Виступаюча відзначила високий рівень теоретичної підготовки здобувача, системність дослідження та належний рівень аргументації запропонованих висновків. Науковий інтерес викликають положення щодо визначення поняття державного зовнішнього фінансового контролю, аналізу принципів його здійснення та вдосконалення правового статусу Рахункової палати України. Мацелик Т.О. підтримала висновки рецензентів та вважає, що дисертація відповідає встановленим вимогам, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Д-р юрид. наук, професор Білоус В.Т., який наголосив що робота має не лише теоретичне, а й вагоме практичне значення. Особливо актуальними є пропозиції автора щодо вдосконалення механізму реагування органів державної влади на результати контрольних заходів, а також щодо підвищення ефективності взаємодії Рахункової палати з іншими суб'єктами фінансового контролю. На думку виступаючого, автором досягнуто поставленої мети дослідження, а сформульовані висновки характеризуються належним ступенем наукової обґрунтованості.

Д-р юрид. наук, професор Чайка В.В., яка підкреслила, що автором проведено комплексне дослідження молододосліджених аспектів правового регулювання державного зовнішнього фінансового контролю. Позитивної оцінки заслуговує використання міжнародного досвіду та стандартів INTOSAI при формуванні авторських висновків і пропозицій. Особливу увагу виступаюча звернула на обґрунтування необхідності чіткого розмежування зовнішнього та внутрішнього фінансового контролю, що має важливе значення для подальшого розвитку фінансового законодавства України.

Д-р юрид. наук, професор Никитченко Н.В. відзначила належний рівень наукової новизни дисертації, її логічну структуру та послідовність викладу матеріалу. Автором сформульовано низку нових наукових положень, які можуть бути використані під час подальшого реформування системи державного фінансового контролю. Виступаюча підтримала рекомендацію про подання дисертації до розгляду в разовій спеціалізованій вченій раді.

Д-р юрид. наук, доцент Бодунова О.М. зазначила, що результати дослідження мають важливе значення для розвитку науки фінансового права та

можуть бути використані під час підготовки законопроектів, спрямованих на вдосконалення правового статусу органів державного фінансового контролю. Глибоке опрацювання досліджуваної проблеми дозволило сформулювати чіткі і конкретні положення наукової новизни, які сформульовані уперше, удосконалені та дістали подальшого розвитку. Апробація результатів дослідження здійснена у повному обсязі, що дозволяє відобразити результати виконаної роботи. Зважаючи на вказане, робота повністю відповідає спеціальності 081 «Право» і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Д-р юрид. наук, професор Топчій В.В. акцентував на актуальності і новизні роботи, підтримав доповідачів і запропонував проголосувати за роботу Єфіменка Владислава Олександровича щодо захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Учасники фахового семінару відзначили актуальність теми дослідження, високий рівень теоретичного опрацювання проблематики, наукову новизну одержаних результатів та практичну спрямованість сформульованих пропозицій.

ВИСНОВОК

щодо дисертації Єфіменка Владислава Олександровича на тему «Правові основи державного зовнішнього фінансового контролю»

Обґрунтування вибору теми дослідження. В умовах сучасного розвитку України публічний фінансовий контроль виступає одним із ключових інструментів забезпечення законності, фінансової дисципліни та ефективного управління державними фінансовими ресурсами. Рівень організації та результативності фінансового контролю безпосередньо впливає на стабільність бюджетної системи, ефективність реалізації фінансової політики держави, а також на рівень довіри суспільства до органів державної влади. Особливе місце у системі фінансового контролю належить державному зовнішньому фінансовому контролю, який забезпечує незалежну оцінку законності, результативності та ефективності використання публічних фінансових ресурсів.

У сучасних умовах реформування системи публічного управління, посилення вимог до прозорості використання бюджетних коштів, протидії корупції та імплементації європейських стандартів належного врядування особливого значення набуває вдосконалення правових засад державного зовнішнього фінансового контролю. Водночас практика функціонування органів зовнішнього фінансового контролю свідчить про наявність низки проблем, пов'язаних із недостатньою визначеністю їх правового статусу, нечіткістю компетенції, дублюванням окремих контрольних повноважень та відсутністю

комплексного законодавчого підходу до організації системи публічного фінансового контролю. Особливої актуальності зазначена проблематика набуває у зв'язку з необхідністю гармонізації національного законодавства із міжнародними стандартами діяльності вищих органів фінансового контролю, насамперед стандартами INTOSAI та EUROSAI, що визначають принципи незалежності, об'єктивності, відкритості та професійності контрольної діяльності. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених фінансовому контролю, окремі питання правового регулювання державного зовнішнього фінансового контролю, правового статусу Рахункової палати України, форм та методів здійснення контрольної діяльності, а також напрямів удосконалення організаційно-правових умов функціонування системи зовнішнього фінансового контролю залишаються недостатньо дослідженими та потребують комплексного наукового аналізу.

Викладене свідчить про актуальність теми дисертації, її важливе теоретичне та практичне значення для подальшого розвитку науки фінансового права, удосконалення законодавства у сфері державного фінансового контролю та забезпечення ефективного використання публічних фінансових ресурсів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 № 12-21; Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106; Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства, затвердженої Указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021. Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Державного податкового університету від 24 листопада 2022 року (протокол № 6). Тема дисертації була уточнена відповідно до рішення Вченої ради Державного податкового університету (протокол № 6 від 30 жовтня 2024 року).

Метою роботи є комплексне наукове дослідження правових засад проведення державного зовнішнього фінансового контролю, визначення його змісту, принципів, форм і методів здійснення, а також розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання державного зовнішнього фінансового контролю в Україні.

Для досягнення поставленої мети автором вирішено комплекс взаємопов'язаних завдань, спрямованих на дослідження історичних передумов виникнення фінансового контролю, правової природи державного зовнішнього фінансового контролю, принципів його здійснення, правового статусу Рахункової палати України, форм та методів контрольної діяльності, а також

шляхів удосконалення організаційно-правових умов здійснення державного зовнішнього фінансового контролю.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері здійснення державного зовнішнього фінансового контролю.

Предметом дослідження є державний зовнішній фінансовий контроль як правове явище.

Методи дослідження. У дисертації використано комплекс загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Під час дослідження використано методи формально-логічного (догматичного), системно-структурного, порівняльно-правового та логіко-правового аналізу, дедукції, індукції, які дозволили визначити особливості проведення публічного зовнішнього фінансового контролю. Дослідження базується на законах діалектики, відповідно до яких мета, форми, метод, дії та статус органів фінансового контролю, наслідки такої процедури розглядаються як єдине ціле явище, усі складові якого досліджуються у взаємодії між собою та взаємовпливові. Діалектичний метод став основним способом пізнання правової дійсності, за його допомогою було розглянуто наукові погляди на зміст фінансового контролю, особливості здійснення та перспективи удосконалення (підрозділи 1.3, 2.1.–2.3., 3.1.–3.2.). Особливість предмету дослідження зумовила використання методу прогнозування у двох його головних формах – моделювання та екстраполяції, що дозволило сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання державного зовнішнього фінансового контролю. Досягнення окремих завдань дисертаційного дослідження зумовило застосування наступних методів: історико-правовий метод застосовано при розгляді історичних умов виникнення фінансового контролю (підрозділ 1.1.); порівняльно-критичний аналіз нормативно-правового та організаційного забезпечення здійснення публічного зовнішнього фінансового контролю зарубіжних країн дозволив встановити недоліки та переваги кожної з моделей та запропонувати власні визначення окремих понять (підрозділи 3.1, 3.2.); порівняльно-правовий метод – при зіставленні норм чинного законодавства України із відповідними положеннями законодавства країн Європейського Союзу, а також при з'ясуванні особливостей прав і обов'язків органів фінансового контролю (підрозділи 2.2., 3.1 - 3.2.); метод системного аналізу допоміг провести аналіз органів фінансового контролю як єдиної системи (підрозділ 2.1.); догматичний метод дозволив проаналізувати зміст основних категорій, які формують державний зовнішній фінансовий контроль (підрозділи 1.2, 2.3.); статистичний метод та метод екстраполяції використано для з'ясування перспективних напрямів вдосконалення організаційно – правових умов здійснення державного зовнішнього фінансового

контролю в Україні (підрозділи 2.1.–2.3., 3.1.–3.2.); метод прогнозування у формі моделювання застосовано при формулюванні пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення державного зовнішнього фінансового контролю в Україні (підрозділ 3.2). Застосовувалися також методи аналізу і синтезу, структурно - функціональний та інші методи, які надали можливість комплексно дослідити проблемні аспекти сучасної процедури державного зовнішнього фінансового контролю в Україні (підрозділи 1.3, 2.1.–2.3., 3.1.–3.2.). Метод тлумачення використано під час дослідження нормативно-правових актів із зазначеної проблематики. Метод моделювання законодавчих актів застосовано при наданні пропозицій з удосконалення чинного законодавства (підрозділи 1.3, 2.1.–2.3., 3.1.–3.2.). Використання в рамках дослідження зазначених методів не виключає в окремих випадках можливості простого викладу фактів як необхідної аргументації, якій притаманна достатня доказова сила і акцентує увагу на особливостях розглядуваної проблеми. У висновках використано метод узагальнення та прогнозування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вказана робота є першим в українській науці фінансового права комплексним науковим дослідженням на основі правової доктрини, критичного аналізу чинного законодавства, врахування міжнародних стандартів проведення публічного зовнішнього фінансового контролю, у якому обґрунтовано теоретичні, нормативні та правові засади проведення публічного зовнішнього фінансового контролю та обґрунтування пропозицій щодо напрямів вдосконалення організаційно-правових умов здійснення державного зовнішнього фінансового контролю в Україні. Рівень наукової новизни одержаних результатів та авторський внесок у дослідження проблеми характеризується науковими положеннями, висновками та пропозиціями, основними з яких є такі:

уперше:

- запропоновано визначення «державний зовнішній фінансовий контроль» як цілеспрямованої публічної діяльності незалежного органу фінансового контролю, створеного законодавчим органом, що спрямована на гарантування законності, дотримання фінансової дисципліни, раціональності в ході мобілізації, розподілу і використання фінансових ресурсів держави через проведення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу й інших заходів контролю.

- обґрунтовано позицію, що на процедуру публічного зовнішнього фінансового контролю як на юридичне явище поширюються ключові принципи: 1) принцип законності – діяльність органів, які проводять перевірки повинні чітко базуватись на відповідних правових нормах та правилах, закріплених на законодавчому рівні; 2) принцип об'єктивності – заходи контролю мають

базуватись на даних, зібраних об'єктивно; 3) принцип незалежності – органи, які проводять фінансовий контроль, мають незалежний статус та повноваження; 4) принцип гласності та публічності – результати перевірки повинні бути доступними та зрозумілими для суспільства; 5) принцип відповідальності – органи, які проводять фінансовий контроль та їх працівники повинні нести відповідальність за результати своєї діяльності та за дотримання встановлених норм та процедур.

- запропоновано термін «компетенція Рахункової палати» визначати як коло повноважень, що закріплені у нормативно-правових актах, які визначають права та обов'язки членів Рахункової палати стосовно здійснення фінансового контролю над підконтрольними об'єктами, охоплюють організацію, проведення та моніторинг фінансово-бюджетної діяльності, а також забезпечують реалізацію відповідальності за невиконання або неналежне виконання покладених на Рахункову палату завдань.

- обґрунтовано позицію, що функції Рахункової палати характеризують її як державний орган та встановлюються на підставі норм спеціалізованого Закону України «Про Рахункову палату» і виконують роль напрямків роботи органу для досягнення мети і завдань Рахункової палати. Функції Рахункової палати є ключовими напрямками її діяльності, які відображають сутність, мету та призначення вказаного органу, спрямовані на забезпечення ефективного зовнішнього фінансового контролю за використанням публічних ресурсів, надання експертних висновків, інформаційної підтримки та консультаційної допомоги.

- обґрунтовано позицію, що принципи публічного фінансового контролю доцільно визначати як комплекс обґрунтованих теоретично та закріплених на законодавчому рівні засад, які встановлюють ключові положення проведення фінансового контролю, основним завданням якого є дієве розпорядження фінансами, гарантування фінансової стабільності та виявлення фінансових правопорушень.

- встановлено доцільність внесення змін до частини першої статті 98 Конституції України та сформулювати її текст у наступній редакції: «Рахункова палата України є вищим незалежним органом публічного зовнішнього фінансового контролю в Україні. Рахункова палата України проводить фінансовий контроль від імені Верховної Ради України за усіма операціями з державними фінансами, незалежно від того, чи відображені вони у державному бюджеті. Управління тими частинами публічних фінансів, які виключені з державного бюджету не звільняє їх від фінансового контролю вищого публічного зовнішнього фінансового контролю в Україні».

- запропоновано до основних напрямів вдосконалення організаційно – правових умов здійснення державного зовнішнього фінансового контролю в Україні включати: 1) надання Рахунковій палаті статусу вищого органу фінансового контролю з метою офіційного визнання Рахункової палати вищим органом фінансового контролю, на який покладатиметься координація усієї системи публічного фінансового нагляду; 2) внесення змін до частини першої статті 98 Конституції України та сформулювати її текст у наступній редакції: «Рахункова палата України є вищим незалежним органом публічного зовнішнього фінансового контролю в Україні. Рахункова палата України проводить фінансовий контроль від імені Верховної Ради України за усіма операціями з державними фінансами, незалежно від того, чи відображені вони у державному бюджеті. Управління тими частинами публічних фінансів, які виключені з державного бюджету не звільняє їх від фінансового контролю вищого публічного зовнішнього фінансового контролю в Україні»; 3) закріплення за Рахунковою палатою України статусу координатора фінансової діяльності і статусу вищого органу зовнішнього публічного фінансового контролю; 4) надання Рахунковій палаті дієвих каральних повноважень; 5) конкретизація норм, визначивши вичерпний перелік підстав для притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності, також доцільно передбачити не лише штрафи, а й обов'язкове повернення неправомірно використаних коштів, при цьому штраф мав би виконувати компенсаційну функцію, а не лише бути каральною санкцією; 6) зміцнення співробітництва Рахункової палати з органами судової влади, органами адміністративної юрисдикції та органами прокуратури; 7) вдосконалення механізму реагування органів публічної влади на висновки й рекомендації Рахункової палати щодо усунення порушень бюджетного законодавства; 8) зміцнення кадрового потенціалу органів публічного фінансового контролю; 9) на нормативному рівні розмежувати публічний зовнішній та внутрішній фінансовий контроль, із закріпленням чітких дефініцій, повноважень і сфер відповідальності відповідних органів; 10) на нормативному рівні розмежувати повноваження органів фінансового контролю (зокрема, Рахункової палати та Державної аудиторської служби) для уникнення дублювання функцій; 11) забезпечити розвиток теоретико-правової бази публічного зовнішнього фінансового контролю з чітким визначенням термінології, функцій, принципів та методів контролю; 12) підвищити якості організаційного, кадрового та технічного забезпечення діяльності органів публічного зовнішнього фінансового контролю; 13) посилити аналітичну та профілактичну функцію публічного зовнішнього фінансового контролю, зокрема в секторах, важливих для безпеки й оборони; 14) активізувати міжнародне співробітництво та залучення до реформування кращих практик

Європейського Союзу та INTOSAI; 15) розробити нову стратегію розвитку Рахункової палати, включно з кадровою модернізацією, інституційною оцінкою та освітніми ініціативами.

удосконалено:

- визначення поняття «зовнішній державний фінансовий контроль» та його співвідношення з поняттям «фінансовий контроль»;
- перелік повноважень Рахункової палати України під час проведення публічного зовнішнього фінансового контролю;
- визначення функцій Рахункової палати, які є ключовими напрямками її діяльності, які відображають сутність, мету та призначення вказаного органу, спрямовані на забезпечення ефективного зовнішнього фінансового контролю за використанням публічних ресурсів, надання експертних висновків, інформаційної підтримки та консультаційної допомоги.

набули подальшого розвитку:

- підходи щодо надання Рахунковій палаті статусу вищого незалежного органу публічного зовнішнього фінансового контролю;
- обґрунтування надання Рахунковій палаті повноваження на безпосереднє звернення до суду у випадках виявлення порушень фінансового законодавства;
- підходи щодо механізму співробітництва Рахункової палати з правоохоронними та судовими органами щодо притягнення до відповідальності підконтрольних об'єктів за результатами заходів публічного зовнішнього фінансового контролю;
- позиція щодо доцільності формування механізму реагування органами законодавчої та виконавчої влади на висновки та рекомендації, надані Рахунковою палатою за результатами заходів публічного зовнішнього фінансового контролю;

сформульовано пропозиції щодо внесення змін та доповнень до Конституції України, Закону України «Про Рахункову палату» та інших законодавчих актів.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в дисертації теоретично положення, висновки і пропозиції можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері — для подальшого вивчення та вдосконалення теоретико-правових засад проведення публічного зовнішнього фінансового контролю та вивчення правового статусу вищого органу фінансового контролю, а також побудови комплексної системи публічного фінансового контролю;

- правотворчості – з метою вдосконалення норм фінансового права, при внесенні змін та доповнень до норм Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України «Про Рахункову палату» щодо правових засад проведення публічного зовнішнього фінансового контролю;

- правозастосуванні – результати дослідження можуть сприяти вдосконаленню процедури проведення публічного зовнішнього фінансового контролю;

- освітньому процесі – під час викладання дисциплін «Фінансове право», «Бюджетне право», «Правові основи фінансового контролю», а також для підготовки підручників, посібників, практикумів та іншої додаткової навчальної літератури.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації обговорювалися на засіданнях кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету. Результати дослідження були оприлюднені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: X Науково-практичній конференції «Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку», присвяченій науковій школі заслуженого юриста України, професора, доктора юридичних наук В.Т. Білоуса (м. Ірпінь, 30 жовтня 2024 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансова політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки» (м. Ірпінь, 03 квітня 2025 року); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Правові засади організації та здійснення публічної влади», присвяченій світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрН України, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 16 травня 2025 року).

Публікації. Основні наукові результати дисертації викладені у 5 наукових публікаціях, серед яких 4 наукові статті, опубліковані у фахових наукових виданнях України, включених до Переліку наукових фахових видань України, та 5 тези доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з основної частини (вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 268 сторінок, із них 238 сторінок основного тексту. Список використаних джерел складає 327 найменувань і займає 30 сторінок.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Сидорчук Л. А., **Єфіменко В. О.** Поняття «державний зовнішній фінансовий контроль». *Ірпінський юридичний часопис*. 2024. № 4 (17). С. 113–122. <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/303>

2. Єфіменко В. О. До питання визначення повноважень Рахункової палати під час проведення публічного зовнішнього фінансового контролю. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Випуск 02. С.533–538. <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/327504/317260>

3 Глух М. В., **Єфіменко В. О.** Напрями вдосконалення правового статусу Рахункової палати України як органу державного зовнішнього фінансового контролю. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 137. С. 45–54. DOI: <https://doi.org/10.71404/2409-6415.137.05>

4 Єфіменко В. О. Особливості нормативно-правового регулювання здійснення публічного зовнішнього фінансового контролю в Польщі та Німеччині. *Правова держава*. 2025. № 59. С. 190–200. <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2025.59.340316>

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Єфіменко В. О. Тлумачення категорії «державний зовнішній фінансовий контроль» у науці фінансового права. *Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку*: матеріали Х Науково-практичної конференції, присвяченої науковій школі заслуженого юриста України, професора, д.ю.н. Віктора Тарасовича Білоуса. м. Ірпінь, 30 жовтня 2024 року. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. 280 с. С. 112–116. <https://surl.li/hkzzdb>

6. Єфіменко В. О. Функції Рахункової палати під час проведення зовнішнього публічного фінансового контролю. *Фінансова політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки. Збалансування приватних прав та публічного інтересу в умовах воєнного стану*: збірник тез VII Міжнародної науково-практичної конференції, Ірпінь, 3 квітня 2025. – Ірпінь: Державний податковий університет, 2025. – 419 с. – Електронне наукове видання. С. 262–266. <https://surl.li/yhscvn>

7. Єфіменко В. О. До питання визначення поняття «державний внутрішній фінансовий контроль». *Правові засади організації та здійснення публічної влади*: збірник тез VIII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 16 травня 2025 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. 422 с. С. 126–128. <https://surl.li/udsayn>

8. Бабенко А., **Єфіменко В.** До питання тлумачення поняття «принципи державного зовнішнього фінансового контролю». Захист прав людини в Україні в умовах воєнного стану: збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного круглого столу присвяченого 30-річчю Навчально-наукового інституту права, Ірпінь : Державний податковий університет, 2025. – 321 с. – PDF-формат; мережеве видання; інституційний депозитарій. С. 19–21. <https://surli.cc/xjamqp>

9. Глух М., **Єфіменко В.** Публічний зовнішній фінансовий контроль у контексті сучасного міжнародного правопорядку: досвід Німеччини та Стандарти ЄС і INTOSAI. *Фінансова політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки*: збірник тез доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансова політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки», тема року: «Сучасний міжнародний правопорядок та міжгалузеві правові процеси», 2 квітня 2026 р. С.11 –114. <https://surl.li/bnsiob>

Характеристика особистості здобувача. Єфіменко Владислав Олександрович народився 5 лютого 1995 року.

У 2018 році закінчив Університет державної фіскальної служби України та здобув кваліфікацію магістра з фінансів, банківської справи та страхування. У 2019 році у цьому ж Університеті здобув кваліфікацію магістра з права.

У період з 2016 до 2019 року займав посаду комерційного директора ТОВ «Електромаш-Оригінал».

У 2020 році виступив засновником і очолював ТОВ «Центр Сервісних Послуг». До вступу в аспірантуру, у 2021 році був керівником ТОВ «Джобс І Ко».

З 2022 року – навчається в аспірантурі, докторантурі Державного податкового університету за спеціальністю Право (денна форма навчання) та здобуває ступінь доктора філософії за освітньо-науковою програмою Право.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стил викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Єфіменка Владислава Олександровича та повноти опублікування основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Єфіменка Владислава Олександровича на тему «Правові основи державного зовнішнього фінансового контролю».

Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Єфіменка Владислава Олександровича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами та доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами та доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами та доповненнями).

Рекомендувати дисертацію Єфіменка Владислава Олександровича на тему «Правові основи державного зовнішнього фінансового контролю» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні фахового семінару кафедр Навчально-наукового інституту права: «за» – 17; «проти» – немає; «утримались» – немає.

**Голова фахового семінару кафедр
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету,
доктор юридичних наук, доцент,
гарант освітньо-наукової програми
081 «Право»**

Олеся БОДУНОВА